

ובזעקות חמס: "מה אתם עושים לוי" באה האם והסבירה: "האם אינכם מבינים - הנערה(!) מעולם לא נאלצה לעבוד, גידלנו אותה לשבת על ספה, לבושה במשי. מה אתם דורשים ממנה?" "אבל הבאתם אותה לקבוץ ובקבוץ כולם עובדים". "שיעבדו, לבריאות, היא לא תעבוד!". לא נותר לאהרון אלא לארוז את חפצי הכלה וחפציו ולהצטרף למשפחתה הענפה בטבריה - לשבת ולחסד...

גם לילו הליציר מנהרייה, נעלה את ביתה הנחמד ובאה עם שני בניה לאשדות-יעקב, לתקופה של שנה - במסגרת מפעל הסתדרותי, שארגן קליטת משפחות של מגויסים, ששרתו בכוחות הבריטיים מעבר לים, בקבוצים. הרברט התגייס לצבא הבריטי, שרת זמן מה בהגנה האנטי אווירית על הכרמל והחליט לעבור קורס קצינים באנגליה. מה קיווה להרוויח בזה, איני יודע - מיז עם גמר הקרבות נשלח הביתה, דרגה או לא דרגה.

לא רק בודדים, הוגי זעות, סופרים ואמנים באו להתארח במשק לזמן קצר או ארוך. הייתה, כבר אז, מסורת של ארוח קבוצות נוער למספר שבועות במשק, למה שנקרא שרות לאומי או לצורך גיבוש חברתי. הקבוצות הגיעו, בדרך כלל, בליווי מורה או מדריך והמשק מצדו, העמיד לרשותם מדריך נוסף. קבוצות הנוער באו מזרמים שונים, לא בהכרח ממחנה העבודה. כך, למשל, השמיניות והשביעיות מגימנסיה הרצליה בתל-אביב, שבאו לשלושה שבועות לעבודה במשק, בתקופות שונות של השנה. המשק קיבל אותם. וועד הורי בית הספר העמיד כתנאי, שבשיחה עם הנוער יש להימנע מלגעת בנושאים השנויים במחלוקת בתנועה הציונית - למעשה כל נושא הנוגע להתיישבות העובדת בכלל ולתנועה הקיבוצית בפרט. כך כל נושא הציונות היה טאבו בשיחות עם המדריכים. הסיבה, למצב מוזר זה, יש לראות בהתפלגות הפוליטית של תל-אביב, שהשתקפה גם בוועד ההורים: מחציתה של תל-אביב הייתה רביזיוניסטית! ובאשר לכיתה השמינית, אליה השתייכה רננה בן גוריון, בסתיו 1942, סופר כי לפני בואה, פולה טילפנה למזכירת המשק דאז, צ'רונה, ובקשה תנאי דיור מיוחדים עבור הבת, בהתחשב במעמד אביה. אמרו שצ'רונה דחתה אותה בקיצור נמרץ והציעה לה להשאיר את בתה בבית. לא ידוע, אם הזקן ידע על השיחה, ואם הסיפור אינו מצוץ מהאצבע.

בקיץ 1944 ביקשה קבוצה מסוג אחר להתארח במשק, לשבועיים לכל היותר. כולם היו בוגרי בית ספר (היום היינו אומרים יוצאי צבא). הרושם החיצוני היה של קבוצת אנשים צעירים מאוד אינטליגנטים, אליטיסטים בהתנהגותם. המשק נתן להם כמדריך איש חריף ושנון, שניסה לדובבם קצת, כדי לראות מה מאחרי התארגנות הקבוצה. הם נמנעו מכל התבטאות בנושאים רעיוניים, אם כי התרשמנו, שהם נוטים לימין הקיצוני; בפליטת פה בעבודה, רמז לי אחד מהם: "אם בגמר המלחמה יהודים ירצו לברוח מן הארץ נמנע זאת מהם עם רובים ביד". כעבור כמה חודשים ידענו יותר. זה היה גרעין מקבוצת שטרן, שניצלה את נדיבות משק אשדות-יעקב, לגיבוש ראשוני של הקבוצה.

הפעילות באשדות-יעקב בשטח התרבות הייתה ענפה בחוגים שונים, לרבות לימוד השפה העברית, מקהלה וזרמה והכנת החגים, (האחרון לרוב בשיתוף בית הספר). התיאטראות הארציים הופיעו במשק, בדרך כלל בחודשי הקיץ, על הזשא הגדול, על במה, שהמשק התקין למטרה זו. 'הבימה', 'האהל' ו'המטאטא' - אם הצלחות העונה. 'הבימה', כרגיל, עם סוחטי זמעות כ"האדמה הזאת" או "אנשי רוסיה" (נאמנה לגל האהדה ששטף את היישוב, לרוסיה הסובייטית, בעיקר אחרי סטלינגרד). 'האהל' הגיש סעודה קלה יותר - מולייר, שלום עליכם וקישט כמחזה "מיסטר קבוץ", שלפני תחילתו, הלוי עלה על הבמה וביקש מראש סליחה ומחילה מהקבוץ, שמא ירגיש דריכה על יבלות.

ב-1943 רכש המשק מסרטה לסרטי קולנוע ברוחב 32 מ"מ, הרוחב המסחרי. אפשר היה לקבל סרטים בהשאלה במחלקת הקולנוע של הוועד הפועל של ההסתדרות, בתל-אביב. הוקמה ועדה לבחירת הסרטים לפי קטלוג של מחלקת הסרטים. הבוחרים בפועל היו נהגי המשאיות, כי הם שהגיעו לתל-אביב. אך גם זה לא יכול היה לשנות הרבה. תעשיות הסרטים של בנות הברית, הן בהוליווד והן ברוסיה, הקדישו את כל מרצן לסרטי מלחמה. אם אלו The Moon is down ו-Miss Miniver מהמערב, או "היא מגנה על המולדת" ו"כך חושלה הפלדה" מהמזרח. המגמה הייתה אותה מגמה, לשתול בלבך את הוודאות שהצדק ונשק בנות הברית ינצחו לבסוף - אף אם בימים ההם זה כלל לא נראה כך.